

Zo'n 70 procent van de grond in de gemeente is in gebruik bij boeren. „Het doet dus veel met de uitstraling van ons eiland als het slecht gaat met de landbouw.“

Joep Vis. „Sterkere rassen telen.“

Zoetwatermarkt: boeren inspireren

Akkerbouwer Joep Vis, Noordgouwe:

'Opbrengsten vallen laatste jaren tegen'

De effecten van het tekort aan zoetwater op het bedrijf van Zeeuwse akkerbouwer Joep Vis zijn heel wisselend. „Op sommige percelen was het vorig jaar heel droog, daar hadden de aardappelen er echt last van. Rond de boerdien de aardappelen er echt last van de percelen beregenen, dankzij een ondergrondse zoetwaterbel“, vertelt de akkerbouwer, die samen met zijn broer een cv vormt.

Ondanks de bel blijft de voorraad zoetwater beperkt. „We proberen daar op in te spelen met sterkere rassen en een grotere spreiding aan gewassen.“ De broers Vis telen fritesaardappelen, plant- en zaaiuien, bieten, tarwe, gerst, witlofpennen en conservervruchten.

De opbrengsten van de uien vallen de laatste jaren tegen, als gevolg van het watertekort. „Afgelopen jaar was het zelfs 17 ton minder dan in het jaar daarvoor.“ Afgelopen teeltseizoen stonden de uien vanaf het begin al te droog, herinnert hij zich. De zaaiuien hadden het ook lastiger dan de plantuien, omdat deze laatste al vroeger in de grond zaten.

De 29-jarige Vis doet dit jaar met een andere akkerbouwer en een melkveehouder mee aan een zoetwaterproject van Living Lab. De melkveehouder zit boven een grote zoetwaterbel. De twee akkerbouwers proberen het regenwater op hun percelen op te vangen en via peilgestuurde drainage en putten naar het bedrijf van de veehouder te pompen. Daar wordt het water opnieuw via peilgestuurde drainage de bel ingepompt.

Alhoewel de financiering van het project nog niet helemaal rond is („We wachten nog op een laatste subsidie“), heeft Vis hoop op goede resultaten. „Ik hoop echt dat we hiermee kunnen werken aan hogere opbrengsten om onze teelten rendabel te houden.“ Dat is belangrijk voor de toekomst van zijn bedrijf. „Ik hoop echt een toekomst te blijven houden op ons eiland.“

„Ons eiland moet economisch aantrekkelijk blijven voor gezinsbedrijven“

Samen in touw voor zoetwater op Schouwen-Duiveland

Akkerbouwers op Schouwen-Duiveland hebben steeds vaker te maken met verzilting, bodemdaling en extreme weersomstandigheden door klimaatverandering. De provincie Zeeland en de landbouw werken nauw samen om de gevolgen voor de akkerbouw én de natuur te beperken.

Schouwen-Duiveland heeft geen antwoord op de klimaatverandering, zegt Pieter de Ruijter, afdelingsvoorzitter van de ZLTO op het Zeeuwse eiland. „Het eiland is omgeven door zoetwater. Op een paar plaatsen na is er geen zoetwater.“

De gevolgen van dat gebrek aan zoetwater komen steeds meer aan de oppervlakte. Zo is de uienteel langzaam maar zeker aan het verdwijnen van het eiland. „Door het gebrek aan zoetwater kunnen de teelers niet meer mee in de kwaliteit. Daarbij komen de grote financiële risico's die akkerbouwers lopen met deze teel. Als je achterblijft met de kwaliteit, rijdt de handel je voorbij.“

Leefbaar platteland

Het gebrek aan zoetwater raakt niet alleen de landbouw, maar ook natuur en de voorraad bluswater. Al blijft de landbouw verreweg de grootste par-

tij, zo'n 70 procent van de grond in de gemeente is in gebruik bij boeren. „Het doet dus veel met de uitstraling van ons eiland als het slecht gaat met de landbouw“, zegt Paula Schot, wethouder landbouw en water.

Om dat probleem te tackelen, is het Living Lab opgezet, een initiatief van de gemeente Schouwen-Duiveland (zie kader). „Gelukkig vindt de gemeente dat de landbouw nodig is voor een leefbaar platteland“, zegt De Ruijter. „Ze wil niet dat het verloedert. Daar moeten we met z'n allen een antwoord op vinden.“

Ingericht op snelle afvoer

Schouwen-Duiveland is een laag eiland. „Na een regenbui pompen we alles van het eiland af“, illustreert De Ruijter. Bovendien is het eiland, net als heel Zeeland, na de ramp van 1953 ingericht op een efficiënte en snelle afvoer van een teveel aan water. Dat regenwater zou De Ruijter het liefst opvangen voor drogere tijden. „Maar

hoe? Er zijn boeren die een bassin hebben aangelegd. Maar ook dat is beperkt. Is ondergronds opslaan een optie? Dat zijn we nu aan het uitzoeken.“

Er zijn boeren die met een tankauto zoetwater laten aanvoeren vanuit het Volkerak-Zoommeer. Maar daar hangt een stevig kostenplaatje aan. Ook zijn de mogelijkheden voor het aanvoeren van zoetwater via een pijpleiding onderzocht. Die optie is vanwege de extreem hoge kosten echter al snel van tafel geveegt.

Per bedrijf bekijken

In het project 'Samenwerken voor zoetwater' hebben experts de afgelopen twee jaar samen met boeren gekeken naar de mogelijkheden van drainage- en infiltratietechnieken, en welke technieken veelbelovend zijn op Schouwen-Duiveland. „In de polders wil je bijvoorbeeld de dunne laagjes zoetwater in de grond beschermen tegen de dieper liggende zilt kwel“,

zegt geohydroloog Vince Kaandorp van Deltares eerder bij de ZLTO.

„Daar zou peilgestuurde drainage of antivertiltingsdrainage kunnen werken. Op de kreekruggen, waar grotere zoetwaterbellen zijn, wil je die watervoorraad zoveel mogelijk aanvullen. Dan zijn verschillende infiltratietechnieken interessant.“ Met een speciale methodiek kan per bedrijf worden bekeken welke technieken

Als je achterblijft met de kwaliteit, rijdt de handel je voorbij

haalbaar zijn en wat ze opleveren, ook economisch.

Dubbele drainage

Op het eiland is proefgedraaid met dubbele drainagesystemen. Daarbij zijn de bovenste leidingen voor het aftappen van zoetwater, terwijl de onderste het zoutwater afvoeren. Het zoetwater zou kunnen worden opgeslagen in de grond. Maar dat blijkt een lastige oplossing, gezien de regelgeving, zegt De Ruijter.

Wethouder Schot ziet ook veel prak-

Living Lab Schouwen-Duiveland

De netwerkgroep Living Lab Schouwen-Duiveland wil nieuwe, innovatieve oplossingen vinden voor complexe uitdagingen op het gebied van water, voedsel, onderwijs en bestuur. De projectpartners zijn overheden, onderwijs- en onderzoeksinstituten, ondernemers en inwoners die samenwerken aan oplossingen voor onder meer nieuwe teelten voor de landbouw en een duurzame zoetwatervoorziening.

Het Living Lab Schouwen-Duiveland richt zich op de onderzoeksthema's 'zoete, zoute, zilte teelten op het land' en 'buitendijkse voedselproductie in het water'. Het zet hiervoor gezamenlijke projecten op en probeert de verschillende partijen bij elkaar te brengen. Dat gebeurt onder meer via een zoetwatermarkt, in maart gehouden in het gemeentehuis. De markt stond in het teken van praktische informatie over bodem- en watertechniek. Schot is blij dat de zoetwatermarkt is georganiseerd. „Het was ons doel om boeren daar te inspireren: wie kan met je meedenken over je plannen of wensen. Er zijn heel veel een-tweetjes ontstaan.“

Ook was er informatie over vouchers, die de sector moeten helpen om de innovaties op het gebied van de beschikbaarheid van zoetwater op te schalen. Deze komen binnenkort weer beschikbaar. Boeren kunnen deze aanvragen voor een subsidiebijdrage tot 50 procent met een maximale bijdrage van 150.000 euro.

In de afgelopen jaren is al veel bereikt. Maar het mooiste wat is gerealiseerd, is de samenwerking op het eiland, zegt Kitty Henderson van Living Lab Schouwen-Duiveland. „Samen werken aan oplossingen. Krachtenbundeling door theorie en praktijk te koppelen.“

tische punten die deze techniek in de praktijk 'best spannend' maken. „De leidingen moeten 30 tot 40 centimeter boven elkaar komen te liggen. Dat is nog best een uitdaging. Wat betekent het als dat niet wordt gerealiseerd? Bovendien is volgens haar nog niet alles in beeld. „Waar liggen bijvoorbeeld al drainageputten? Momenteel wordt in kaart gebracht hoe groot de zoetwateraanbod op het eiland is.“

Gezinsbedrijven

Het is belangrijk dat er op redelijke korte termijn oplossingen komen, vindt De Ruijter. „Ons eiland moet economisch aantrekkelijk blijven voor gezinsbedrijven. Als ons dat niet

lukt, gaat iedereen weg. De nood is dus hoog.“

Dat ziet ook de wethouder. „In de uiteinde zien we dat het al heel lastig wordt, met als gevolg dat het areaal afneemt. Alternatieven zijn beperkt. En in de verduurzamingslag die de landbouw moet maken, is het juist gewenst dat een akkerbouwer meer gewassen tot zijn beschikking heeft.“

Tekst: Femke Waplema
Beeld: Gert van Santen, Living Lab Schouwen-Duiveland

Wilt u reageren?
redactie@agrio.nl
of tel. 0314 - 62 64 38